

15 APRIL 1913.

AFLEVERING 24.

NADruk VERBODEN.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS-POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM

Prijs per jaar / 4.80.

MOOIE PASCHEN.

MIJN geloof in de volkswijsheid ten opzichte van het weer begint hoe langer hoe zwakker te worden. Groene Kerstmis — Witte Paschen, indien ooit, dan had het dezen keer bewaarheid kunnen worden; want Paschen viel in dit jaar bijna zoo vroeg als het feest van de herlevende natuur maar vallen kan: in Maart, die om denzelfden tijd zijn staart behoort te roeren.

Toen het weer dan ook op Goeden Vrijdag zoo raar begon te doen, dacht ik: „Daar heb je het! Net nu de vakantie begint“. Ik stond met mijn plantenbus en een reistaschje in de hand op de vroeg-tram te wachten, die mij naar den trein zou brengen; niet ver uit de buurt naar een boschje, waar ik nog nooit in het vroege voorjaar geweest was. Mijn handen kleumden, de regen sloeg mij tegen de brilleglazen; zóó ijzig was de natte wind, dat mijn ooren er pijn van deden.

Alweer een verregende vakantie! Maar dat zou mij niet weer gebeuren! Gelukkig dacht ik nog, vóór ik in de tram stapte, aan mijn vorig opstel in *D. L. N.*, en weer kreeg ik dat groote verlangen naar warmte en zonneschijn, dat juist in de vakantie zoo onweerstaanbaar kan komen opzetten. Waarom wij gepakt en

gezakt weer naar huis trokken, gauw andere reisgidsen, andere flora's bij elkaar zochten; en een uur later zat ik met mijn zoon in den trein, die een heel andere bestemming had, dan ons oorspronkelijk reisplan aangaf.

Wie mijn opstellen in de vorige aflevering gelezen heeft, behoeft niet te raden, waarheen het ging. Natuurlijk weer naar dat witte, heete Frankenhäusen, aan de zuidhelling van de Kyffhäuser, naar het oude stadje, dat in mijn verbeelding voortdurend ligt te blakeren in de zon.

Het had mis kunnen loopen, natuurlijk, het zal ook daar wel eens nat en guur zijn met zoo'n vroege Paschen. Maar het geluk diende ons ook dezen keer, net als haast altijd. Het was er droog en het was er warm. „Schauerlich heisz, war es heute!" zei onze dikke waard. Voor mijn part was het nog veel warmer geweest. Toch hebben wij heusch op den eersten Paaschdag, toen het hier in Holland guur en vochtig was, even de schaduw gezocht en de jassen uitgegooid, de zon brandde al te fel.

Drie heele dagen, van vroeg tot donker, hebben wij gedwaald door de bosschen en over de gipsheuvels; wij hebben twee volle dagen van de vijf beschikbare verspoord en toch geen oogenblik spijt gehad van de kosten en de moeite.

Zoo mooi als de loofbosschen daar in dat warme landje stonden op 21 en 22 Maart heb ik ze nog nooit gezien, zelfs niet met halfweg Pinksteren. Ik dacht dat ik indertijd, wat het Paaschbosch betreft, den top van den climax bereikt had, toen ik eens een Paaschvacantie in het Soniënbosch of het Bois de Soignes bij Brussel mocht doorbrengen en op de terugreis door de kalkbosschen in ons Zuid-Limburg wandelde; maar neen, dit Frankische Paaschbosch spant de kroon. Het is mogelijk — zooals mij iemand zei, wien ik met geestdrift van mijn goed geslaagde Paaschreis vertelde — dat het bij Lugano en Menton in Maart nog mooier is in de bosschen op de zuidhellingen; het is mogelijk, maar ik kan het niet gelooven. Wat kan daar meer groeien en bloeien dan wij gezien hebben? Het mag daar in het zuiden met Paschen al weelderig en exotisch zijn, naar wat ik er van gehoord en gelezen heb, bloeien er niet meer wilde bloemen, zingen er niet meer vogels, vliegen er niet meer vlinders en wilde bijen, dan wij in onze Frankische Riviera, op dezelfde breedte als ons landje gelegen, hebben aangetroffen.

Er was geen kleur, geen bloementint, die niet vertegenwoordigd was. Bij den eersten stap buiten in den vroegen morgen begroetten ons de meezen, grauwworzen, kneutjes en barmpjes, de roodborstjes, merels, zanglijsters en de sijsjes met een vroolijk concert; wilde kanaries en nog een groenige vogel, dien ik niet thuis heb kunnen brengen, brachten ons het welkom in het zonneland.

Even een blik op de stad in de diepte; alle daken op het oosten helder zonnig pannerood, op het westen bijna zwart; in het diepst van het dal schitterde een groote waterplas, waar op onze vorige reis in den heeten zomer van 1911, om elken korenwagen en elken wandelaar dikke stofwolken opstegen.

De groene heuvelkam aan de overzijde van het dal lag nog in ijle nevels; onze zijde, de oude witte gipsrand, was droog en warm.

Dadelijk trokken wij met het twaalfuur in den knapzak, de plantenbus en het kiektoestel naar boven; wij hadden volle twaalf uren voor ons, eer het donker zou worden. Vlak achter het hotel begon het al goed; een akkerwal stond vol met goudgele cirkeltjes, de eerste bloemen van de Berg-Alyssum (*A. montanum*), die bij ons eens werd gevonden; daartusschen talrijke paars-witte, kleine bloempjes van Heelbeen (*Holosteum umbellatum*), die ik bij Amsterdam

Foto J. HEIMANS.

Wildemanskruid (licht-lila).

aan den Ringdijk weet te staan; maar de Frankische Heelbeen is kleiner en fijner van tint door een ietje lila. Elke voetstap bracht nu nieuwe vondsten, viooltjes, de Maartsche welriekende, in heele bossen, en daartusschendoor: de geurlooze, maar veel mooiere hirta's, de harige viooltjes van onze duinen, die bloeiden er in zulke overweldigende massa's, dat ze op een afstand één reusachtige, blauwe bloem geleken.

In het eerste uur al, toen wij een steenige rotshelling wilden overkieken, waarvan de foto den vorigen keer niet best gelukt was, kwamen wij op een plek,

die ons uit de verte al met een lichtpaarse tint had aangelokt; eerst dachten wij aan een ander soort viooltje: het bleek een veld van Wildemanskruid te zijn, *Anemone pulsatilla*, schitterend mooi, de groote lila kelken vol open in de warme morgenzon, dat de witte meeldraden en de donkere lila-stempels rondom te zien kwamen.

Nu ging het steeds bergop; telkens wat nieuws altijd wat moois. Aan de overzijde van een kloof tusschen zwarte leivormige platen van zechsteenkalk en witte gipsbrokken, flonkerde een groote zon, of er spiegelglas lag; wij er op af, eerst van de helling neer, dat de steenen ons na rolden; dan den overkant op, daar stond het in vollen glans te pronken, het prachtig *Adonisroosje* (*Adonis vernatis*), een en al goudglans; want met volle kracht wierp de groote glanzige gele bloem de zonnestralen terug; een heerlijk gezicht, die gouden rozen op het pas opkomend fijn vertakte loof, midden tusschen het wild verbrokkeld gesteente. Het scheen een onbegonnen werk op die onvaste steenhelling, toch heeft mijn zoon, terwijl ik de plant voor alle veiligheid zat te teekenen, nog een kiekje er van bemachtigd, dat tamelijk gelukt is. De bloem plukken deden wij niet; ze zijn te zeldzaam, ook in dit land van zeldzame bloemen. Het heet een relict, een overblijfsel van de Pontische flora te zijn, die langzaam maar zeker uit Midden-Europa verdwijnt.

Van nog een andere paarse anemone, de bijna zwarte *pratensis*, die een waar pendant van *Adonis* is, vonden wij een paar bloeiende planten.

Tegen den middag kwamen wij in het bosch, waar het zoel bijna zwoel was; de zoom bestond uit een dichte heg van reusachtige hazelaars, waarvan enkele nog bloeiden. Ik wou dat ik u eens in gekleurde afbeelding kon laten zien van alles, dat daar aan den zuidzoom voor een plantenvriend te genieten valt. Witte anemonen en gele anemonen bij honderden; bij duizenden de blauwe anemone, *Hepatica*, het Leverbloempje. De Duitsche kinderen plukten op Paaschmorgen niet anders dan deze drie.

Geelsterren en Helmkruid, niet de onze van de duinen, maar de holwortelige de *Coridalis cava* in massa; hier en daar in het groen en dor blad half verscholen de rozerood bloeiende *Peperboompjes*, en vlak op den grond de groote schijven van het Mansoor, met de bruine, zonderling gevormde bloemen. De sachem *Podalirius* en de wolswever *Bombilius* bestoven de sleutelbloemen en het longenkruid; allerlei bekende vlinders, pauwoogen en parelmoeren, groote vossen en aurelia's vlogen er rond, een hazelworm lag er te bakken in de zon; een nachtvlinder (*Bombyx lanestra*) maakte om een hagebeuktakje een wollig nestje voorhaar eieren en uit het bronzen beukeblad drongen de helder paarse, niet fletse kromstaven op van de lang begeerde schubwortel, de wonderplant, waarover ik u al eens wat verteld heb. Ik mag maar over vier bladzijden beschikken, anders hield ik nog lang niet op; ik denk, dat ik u nog wel eens lastig zal vallen over de heele gea van deze zelfde zonnige gipsheuveld met hun rijke flora, fauna en pebraea.

E. HEIMANS.